

Justitieutskottets betänkande 2019/20:JuU5

Kamerabevakning i brottsbekämpningen – ett enklare förfarande

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till ändringar i kamerabevakningslagen. Syftet med förslaget är att förbättra möjligheten att bekämpa och lagföra brott med hjälp av kamerabevakning.

Förslaget innebär att Kustbevakningen, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Tullverket får bedriva kamerabevakning utan tillstånd av Datainspektionen. För att upprätthålla ett starkt integritetsskydd föreslås att myndigheterna även i fortsättningen ska få bedriva kamerabevakning bara om intresset av bevakningen väger tyngre än den enskildes intresse av att inte bli bevakad. Denna intresseavvägning ska göras av myndigheterna själva och dokumenteras. Vidare föreslås att Datainspektionen ska utöva tillsyn och kunna ta ut en sanktionsavgift av den myndighet som inte gör en dokumenterad intresseavvägning.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2020.

Utskottet föreslår även att riksdagen avslår fyra motionsyrkanden.

I betänkandet finns tre reservationer (V).

Behandlade förslag

Proposition 2018/19:147 Kamerabevakning i brottsbekämpningen – ett enklare förfarande.

Tre yrkanden i en följdmotion.

Ett yrkande i en motion från allmänna motionstiden 2019/20.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Utskottets överväganden	6
Kamerabevakning i brottsbekämpningen – ett enklare förfarande	6
Reservationer	15
1. Avslag på propositionen, punkt 1 (V).....	15
2. Översyn av kamerabevakningslagen, punkt 3 (V).....	16
3. Förenklade rutiner vid ansökan om tillstånd, punkt 4 (V)	17
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	18
Proposition 2018/19:127	18
Proposition 2018/19:147	18
Följdmotionen	18
Motion från allmänna motionstiden 2019/20	18
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	19
I proposition 2018/19:147 framlagt lagförslag	19
I proposition 2018/19:127 framlagt lagförslag	24
<i>Bilaga 3</i>	
Utskottets lagförslag	26
<i>Bilaga 4</i>	
Konstitutionsutskottets yttrande 2019/20:KU3y	28

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Avslag på propositionen

Riksdagen avslår motion

2019/20:108 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkande 1.

Reservation 1 (V)

2. Kamerabevakning i brottsbekämpningen – ett enklare förfarande

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i kamerabevakningslagen (2018:1200) med den ändringen att 9 § ska ha den lydelse som utskottet föreslår i bilaga 3.

Därmed bifaller riksdagen propositionerna 2018/19:127 punkt 2.2 och 2018/19:147.

3. Översyn av kamerabevakningslagen

Riksdagen avslår motion

2019/20:108 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkande 2.

Reservation 2 (V)

4. Förenklade rutiner vid ansökan om tillstånd

Riksdagen avslår motion

2019/20:108 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkande 3.

Reservation 3 (V)

5. Polisens kamerabevakning

Riksdagen avslår motion

2019/20:553 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 17.

Stockholm den 7 november 2019

På justitieutskottets vägnar

Fredrik Lundh Sammeli

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Lundh Sammeli (S), Andreas Carlson (KD), Johan Forssell (M), Petter Löberg (S), Magdalena Schröder (M), Adam Marttinen (SD), Maria Strömkvist (S), Johan Hedin (C), Linda Westerlund Snecker (V), Ellen Juntti (M), Katja Nyberg (SD), Joakim Sandell (S), Carina Ödebrink (S), Bo Broman (SD), Rasmus Ling (MP), Ingemar Kihlström (KD) och Juno Blom (L).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet proposition 2018/19:147 Kamerabevakning i brottsbekämpningen – ett enklare förfarande. I propositionen föreslår regeringen att kamerabevakningslagen (2018:1200) ändras så att Kustbevakningen, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Tullverket får bedriva kamerabevakning utan tillstånd av Datainspektionen. Syftet med lagförslaget är att förbättra möjligheten att bekämpa och lagföra brott med hjälp av kamerabevakning.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut återges i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

En motion har väckts med anledning av propositionen. I ärendet behandlas även en motion från allmänna motionstiden 2019/20. Förslagen i motionerna finns i bilaga 1.

Det kan nämnas att riksdagen tidigare har gjort fyra tillkännagivanden till regeringen i fråga om brottsbekämpande myndigheters möjlighet att använda kamerabevakning. Riksdagen har tillkännagett för regeringen att det är viktigt att åstadkomma en ordning som gör det möjligt för polisen att i större utsträckning använda kameraövervakning i de områden där brottsligheten är som störst (bet. 2016/17:JuU17 punkt 1, rskr. 2016/17:212). Riksdagen har vidare tillkännagett för regeringen att kravet på att polisen ska söka tillstånd för kameraövervakning ska tas bort och ersättas av en anmälningsplikt (bet. 2017/18:JuU19, rskr. 2017/18:127). Riksdagen har också tillkännagett att tillståndsplikten för Polismyndighetens och andra brottsbekämpande myndigheters kamerabevakning ska tas bort genom att deras kamerabevakning helt undantas från den nya kamerabevakningslagen (bet. 2017/18:JuU36 punkt 3, rskr. 2017/18:391). Slutligen har riksdagen tillkännagett att tillståndsplikten för Polismyndighetens kameraövervakning ska tas bort (bet. 2018/19:JuU12 punkt 6, rskr. 2018/19:169).

I ärendet behandlar utskottet också en del av förslaget till lag om ändring i kamerabevakningslagen i proposition 2018/19:127 Skyddsobjekt och obemannade farkoster, punkt 2.2. Förslaget behandlas i de delar det avser 9 §. Försvarsutskottet har i sitt betänkande 2019/20:FöU2 i sak ställt sig bakom de ändringar i paragrafen som föreslås i proposition 2018/19:127. Av lagtekniska skäl och i syfte att samordna lagförslaget i proposition 2018/19:127 med det nu aktuella förslaget till ändring i samma paragraf har försvarsutskottet överfört den formella behandlingen av lagförslaget till justitieutskottet för beredning i detta ärende. Utskottets lagförslag finns i bilaga 3. Övriga lagförslag i proposition 2018/19:127 behandlas av försvarsutskottet i betänkande 2019/20:FöU2.

Justitieutskottet beslutade den 10 oktober 2019 att ge konstitutionsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 2018/19:147 och motionerna i de delar de

berör konstitutionsutskottets beredningsområde. Konstitutionsutskottets yttrande finns i bilaga 4.

Utskottets överväganden

Kamerabevakning i brottsbekämpningen – ett enklare förfarande

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till ändringar i kamerabevakningslagen. Syftet med förslaget är att förbättra möjligheten att bekämpa och lagföra brott med hjälp av kamerabevakning.

Riksdagen avslår motionsyrkanden om avslag på propositionen, om en översyn av kamerabevakningslagen, om förenklade rutiner vid ansökan om tillstånd och om polisens kamerabevakning.

Jämför reservation 1 (V), 2 (V) och 3 (V).

Bakgrund

Kamerabevakningslagen (2018:1200) trädde i kraft den 1 augusti 2018 (prop. 2017/18:231, bet. 2017/18:JuU36, rskr. 2017/18:391). Lagen är till stora delar ett komplement till de allmänna reglerna om behandling av personuppgifter. Den innehåller bara de bestämmelser som särskilt behövs för kamerabevakning. När en viss fråga inte är reglerad i lagen gäller de allmänna bestämmelserna i EU:s dataskyddsförordning (dataskyddsförordningen) eller brottsdatalagen (2018:1177) med anslutande föreskrifter i andra författningar.

Syftet med kamerabevakningslagen är enligt 2 § att tillgodose behovet av kamerabevakning för berättigade ändamål och att skydda människor mot otillbörligt intrång i den personliga integriteten vid sådan bevakning. Med kamerabevakning avses i första hand att en tv-kamera, ett annat optisk-elektroniskt instrument eller en därmed jämförbar utrustning, utan att manövreras på platsen, används på ett sätt som innebär varaktig eller regelbundet upprepad personbevakning (3 §). Lagen gäller inte vid sådan hemlig kameraövervakning som är reglerad i rättegångsbalken eller lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott (5 §).

Sedan lång tid tillbaka krävs det tillstånd för vissa typer av kamerabevakning. I den nuvarande kamerabevakningslagen har kravet begränsats, eftersom ett generellt krav på tillstånd inte har bedömts vara förenligt med dataskyddsförordningen (prop. 2017/18:231 s. 50–53). Kravet på tillstånd gäller numera bara i förhållande till myndigheter och andra än myndigheter, t.ex. företag, som utför uppgifter av allmänt intresse. För enskilda som inte utför uppgifter av allmänt intresse gäller ingen tillståndsplikt.

Kravet på tillstånd regleras i 7 § kamerabevakningslagen. Tillstånd krävs bl.a. om kamerabevakningen ska bedrivas av en myndighet och avser en plats dit allmänheten har tillträde, t.ex. gator, torg och parker. Kravet på tillstånd

gäller för alla myndigheter, oavsett vilken typ av verksamhet kamerabevakningen används i och vad syftet med kamerabevakningen är. Det finns dock vissa undantag från tillståndsplikten. Av 9 och 10 §§ framgår att kamerabevakning får bedrivas utan tillstånd, tillfälligt eller permanent, i vissa situationer. Tillstånd krävs t.ex. inte vid bevakning som Polismyndigheten bedriver vid automatisk hastighetsövervakning.

En ansökan om tillstånd ska göras hos Datainspektionen, som är tillsynsmyndighet enligt lagen.

Propositionen

Behovet av en reform

Kamerabevakningsutredningen har genomfört en kartläggning av de brottsbekämpande myndigheternas behov av förenklade regler vid kamerabevakning (SOU 2018:62). Regeringen konstaterar att kravet på tillstånd för att få kamerabevaka en plats dit allmänheten har tillträde orsakar problem i den brottsbekämpande verksamheten och leder till att Polismyndigheten och andra brottsbekämpande myndigheter inte får förutsättningar att fullgöra sina uppdrag på ett så effektivt sätt som möjligt. Tillståndsförfarandet ger enligt regeringen inte utrymme för den snabbhet och flexibilitet som ofta är av stort värde i brottsbekämpningen. Regeringen konstaterar även att tillståndsförfarandet leder till att tid och resurser som hade kunnat användas på andra sätt går åt till att upprätta ansökningar och att i övrigt administrera kamerabevakningen. I den mån tillståndsplikten leder till en mindre effektiv brottsbekämpning drabbas samhället i stort, eftersom en väl fungerande brottsbekämpning är ett grundläggande samhällsintresse. Mot denna bakgrund bedömer regeringen att det finns ett tydligt behov av att reformera de nuvarande reglerna om tillståndsplikt.

Vissa myndigheter undantas från tillståndsplikten

Regeringen föreslår att dagens tillståndsplikt ska tas bort när det gäller kamerabevakning som Kustbevakningen, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Tullverket bedriver. Andra myndigheter som har brottsbekämpande uppdrag, som exempelvis Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten och Skatteverket, använder enligt regeringen inte kamerabevakning eller drabbas i vart fall inte av tillståndspliktens negativa effekter på samma sätt. Undantaget från tillståndsplikten föreslås därför inte omfatta alla myndigheter som bekämpar brott.

Ett fortsatt starkt integritetsskydd

En utgångspunkt för regeringens ställningstagande att tillståndsplikten kan tas bort för vissa brottsbekämpande myndigheter är bedömningen att de allmänna reglerna om behandling av personuppgifter ger ett starkt skydd för den

enskildes personliga integritet i samband med kamerabevakning. Brottssdatalagen (2018:1177) gäller när Kustbevakningen, Polismyndigheten och Tullverket bedriver kamerabevakning i syfte att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet, utreda eller lagföra brott eller upprätthålla allmän ordning och säkerhet. Vid sådan kamerabevakning gäller också lagen (2018:1695) om Kustbevakningens behandling av personuppgifter inom brottssdatalagens område (Kustbevakningens brottssdatalag), lagen (2018:1693) om polisens behandling av personuppgifter inom brottssdatalagens område (polisens brottssdatalag) och lagen (2018:1694) om Tullverkets behandling av personuppgifter inom brottssdatalagens område (Tullverkets brottssdatalag). Säkerhetspolisen ska tillämpa brottssdatalagen och polisens brottssdatalag i frågor som inte rör nationell säkerhet. När det gäller frågor som rör nationell säkerhet ska Säkerhetspolisen för närvarande tillämpa vissa bestämmelser i den upphävda polisdatalagen (2010:361) och den upphävda personuppgiftslagen (1998:204). En proposition med förslag till en ny lag om Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter överlämnades till riksdagen den 5 september 2019 (prop. 2018/19:163).

När myndigheterna bedriver kamerabevakning för andra ändamål än de som angetts ovan, exempelvis vissa former av kontroll eller tillsyn, gäller dataskyddsförordningen och lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning (dataskyddslagen) med anslutande föreskrifter.

De allmänna reglerna som gäller för behandling av personuppgifter innebär bl.a. att all bevakning som innebär att personuppgifter behandlas måste vila på en rättslig grund och ske för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål. Om bevakningen kan antas medföra särskild risk för intrång i den enskildes personliga integritet ska konsekvenserna för skyddet av personuppgifter bedömas innan kamerabevakningen påbörjas. Om konsekvensbedömningen visar att det finns en särskild risk för integritetsintrång eller om typen av behandling innebär särskild risk för intrång ska den ansvariga myndigheten samråda med tillsynsmyndigheten i god tid innan bevakningen påbörjas. Regelverket omfattar även bestämmelser om exempelvis behandling för nya ändamål, rättelse, uppdatering och radering, längsta tid som personuppgifter får behandlas, tekniska och organisatoriska skyddsåtgärder, begränsning av tillgången till personuppgifter, säkerheten för de personuppgifter som behandlas osv. Regeringen konstaterar att en avskaffad tillståndsplikt för kamerabevakning alltså inte innebär att sådan bevakning är oreglerad.

Enligt regeringen kommer det sammantaget att finnas ett flertal bestämmelser som innebär att integritetsintresset ska beaktas innan kamerabevakning påbörjas. Tillsynsmyndigheten kommer också att ha tydliga befogenheter att ingripa om bestämmelserna inte följs. Regeringen bedömer därmed att tillståndsplikten för kamerabevakning i brottsbekämpningen kan tas bort. I likhet med utredningen och flera remissinstanser anser regeringen att tillståndsplikten inte bör ersättas med en anmälningsplikt för de brottsbekämpande myndigheterna.

Överviktsprincipen ska fortsätta att gälla

I dag gäller enligt 8 § kamerabevakningslagen att tillstånd till kamera-bevakning ska ges om intresset av sådan bevakning väger tyngre än den enskildes intresse av att inte bli bevakad (överviktsprincipen). Vid bedömningen av intresset av kamerabevakning ska det särskilt beaktas om bevakningen behövs för att

1. förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet eller utreda eller lagföra brott på en brottsutsatt plats eller på en annan plats där det av särskild anledning finns risk för angrepp på någons liv, hälsa eller trygghet eller på egendom
2. förebygga, förhindra eller upptäcka störningar av allmän ordning och säkerhet eller begränsa verkningarna av sådana störningar
3. utöva kontrollverksamhet
4. förebygga, förhindra eller upptäcka olyckor eller begränsa verkningarna av inträffade olyckor
5. tillgodose andra därmed jämförliga ändamål.

Vid bedömningen av den enskildes intresse av att inte bli bevakad ska det särskilt beaktas

1. hur bevakningen ska utföras
2. om teknik som främjar skyddet av den enskildes personliga integritet ska användas
3. vilket område som ska bevakas.

Regeringen föreslår att Kustbevakningen, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Tullverket liksom i dag ska få bedriva kamerabevakning av en plats dit allmänheten har tillträde endast om intresset av sådan bevakning väger tyngre än den enskildes intresse av att inte bli bevakad. Vid bedömningen av bevakningsintresset och integritetsintresset ska samma faktorer särskilt beaktas som i dag beaktas i tillståndsärenden. Regeringen framhåller att reformen alltså inte ökar utrymmet för kamerabevakning. Den förenklar bara förfarandet genom att kravet på tillstånd tas bort.

I dag gör tillsynsmyndigheten intresseavvägningen när den prövar en ansökan om tillstånd till kamerabevakning. När tillståndsplikten tas bort föreslår regeringen att intresseavvägningen i stället ska göras av den myndighet som ska bedriva kamerabevakningen. Att låta en utomstående myndighet göra avvägningen skulle enligt regeringen leda till samma typer av problem som tillståndsplikten medför i dag. Regeringen framhåller i det sammanhanget att tillsynsmyndigheten i vissa fall ändå kan komma att medverka när bevakningen planeras, till följd av de allmänna reglerna om behandling av personuppgifter. Tillsynsmyndigheten kommer också att utöva tillsyn över hur de berörda myndigheterna tillämpar överviktsprincipen. En oberoende instans kommer alltså att övervaka att intresset av bevakningen verkligen väger tyngre än den enskildes intresse av att inte bli bevakad.

Enligt regeringen bör den intresseavvägning som de berörda myndigheterna ska göra motsvara den som tillsynsmyndigheten gör i dag. De förarbetsuttalanden och den rättspraxis som finns om denna intresseavvägning blir alltså relevanta vid myndigheternas bedömning.

Regeringen föreslår vidare att den intresseavvägning som myndigheten gör ska dokumenteras. En tydlig dokumentation kan enligt regeringen vara till stor nytta vid tillsyn. Ett sådant krav innebär dessutom att myndigheten tvingas att formulera och sammanställa sina överväganden, vilket enligt regeringen minskar risken för ogenomtänkt eller omotiverad bevakning.

Slutligen föreslås att intresseavvägningen ska göras innan myndigheten påbörjar kamerabevakningen. En ny avvägning ska därefter göras innan myndigheten ändrar bevakningen på ett betydande sätt som ökar risken för intrång i den enskildes personliga integritet. En ny intresseavvägning ska också göras om förhållandena på den plats som bevakas ändras på ett betydande sätt som minskar intresset av bevakningen eller ökar risken för integritetsintrång.

En sanktionsavgift ska kunna tas ut av de berörda myndigheterna

Vid vissa överträdelser av bestämmelserna i kamerabevakningslagen får tillsynsmyndigheten ta ut en sanktionsavgift av den som bedriver kamerabevakning. En sådan avgift får tas ut bl.a. av den som bryter mot kravet på tillstånd. Vid beslut om sanktionsavgift ska vissa bestämmelser i brottsdatalogen, eller dataskyddsförordningen och dataskyddslagen, tillämpas. Beroende på vad överträdelserna gäller är sanktionsavgiften för en myndighet högst 5 eller 10 miljoner kronor.

För att understryka intresseavvägningens betydelse föreslår regeringen att tillsynsmyndigheten ska få ta ut en sanktionsavgift av Kustbevakningen, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Tullverket om de bryter mot kraven på dokumenterad bedömning. Sanktionsavgiften ska kunna bestämmas till högst 5 miljoner kronor.

Vissa undantag från de nya reglerna

Regeringen föreslår att de nya bestämmelserna om förutsättningar för kamerabevakning, krav på dokumenterade intresseavvägningar och sanktionsavgift inte ska gälla vid sådan kamerabevakning som de berörda myndigheterna i dag kan bedriva utan tillstånd. Myndigheterna ska kunna fortsätta med den bevakningen under oförändrade förutsättningar. Som exempel har tidigare nämnts att Polismyndigheten får bedriva kamerabevakning utan tillstånd vid automatisk hastighetsövervakning (9 § 1 kamerabevakningslagen). Om de nya reglerna skulle gälla även vid denna bevakning skulle Polismyndigheten behöva vidta åtgärder, i form av dokumenterade intresseavvägningar, som myndigheten inte behöver göra i dag.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Lagändringarna ska enligt förslaget träda i kraft den 1 januari 2020. Regeringen föreslår att tillstånd till kameraövervakning eller kamerabevakning som har beviljats Kustbevakningen, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen eller Tullverket enligt den upphävda kameraövervakningslagen (2013:460) eller kamerabevakningslagen ska upphöra att gälla vid utgången av december 2019. Tillsynsmyndigheten ska fortfarande få ta ut en sanktionsavgift av Kustbevakningen, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Tullverket om myndigheterna före den 1 januari 2020 bedrivit kamerabevakning och brutit mot tillståndskravet eller inte följt villkor i ett beslut om tillstånd.

Tidigare riksdagsbehandling

Utskottet har återkommande behandlat frågor om kamerabevakning under senare år och, som tidigare framgått, föreslagit flera tillkännagivanden till regeringen.

Riksdagen har bl.a. tillkännagett för regeringen att det bör bli möjligt för polisen att i större utsträckning än i dag använda sig av kameraövervakning i områden som är utsatta för allvarlig brottslighet. Utskottet anförde i det sammanhanget att det är bra att regeringen gett en särskild utredare i uppdrag att utreda vissa frågor om kameraövervakning med det uttalade syftet att säkerställa att kameraövervakning kan användas där det behövs för att bekämpa brott och samtidigt garantera ett starkt skydd för den personliga integriteten. Utskottet framförde vidare att det dock är viktigt att detta leder fram till en ordning som gör det lättare för polisen att använda kameraövervakning i de områden där brottsligheten är som störst (bet. 2016/17:JuU17 punkt 1, rskr. 2016/17:212).

I betänkande 2017/18:JuU19 föreslog utskottet, med stöd av sin initiativrätt i 9 kap. 16 § riksdagsordningen, att riksdagen skulle tillkännage för regeringen att kravet på att polisen ska söka tillstånd för kameraövervakning ska tas bort och ersättas av en anmälningsplikt. Ändringen skulle enligt utskottets förslag till tillkännagivande införas senast i samband med att den nya kamerabevakningslagen skulle träda i kraft den 25 maj 2018. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2017/18:127). Utskottet anförde följande i sitt ställningstagande:

Det finns i Sverige i dag bostadsområden som i allt större utsträckning kommit att påverkas av brottslighet och otrygghet. Utskottet anser att det är angeläget med en kraftsamling för att förebygga brott och öka tryggheten, inte minst i socialt utsatta områden. Polisen måste kunna agera snabbt för att bryta negativa trender i brottsutsatta områden, och till det arbetet krävs verkningfulla verktyg. Dagens tillståndsförfarande för kameraövervakning är tidskrävande och försämrar polisens möjligheter till kameraövervakning. Den utredning om kameraövervakning som överlämnades till regeringen i juni 2017 överensstämmer inte med samhällsutvecklingen och polisens ökade behov. Det kan nämnas att en av utredningens experter i ett särskilt yttrande anförde att polisens tillståndskrav borde ha slopats. Utskottet har som framkommit tidigare anført att

tillgången till information från kameraövervakning i många fall är avgörande för polisens möjlighet att förebygga brott, avbryta pågående brottslighet och utreda begångna brott och att polisens möjlighet till kameraövervakning behöver förbättras ytterligare.

Utskottet föreslår därför att polisens tillståndskrav för kameraövervakning ska tas bort och ersättas av en anmälningsplikt. När polisen gör en anmälan om kameraövervakning ska polisen, förutom det som i dag krävs vid en anmälan enligt 21 § kameraövervakningslagen, ange skälen till att andra åtgärder visat sig otillräckliga. Förslaget ska genomföras senast i samband med att den nya kamerabevakningslagen träder i kraft den 25 maj 2018. Efter två år ska en utredning tillsättas för att utvärdera och analysera effekterna av lagändringen.

Utskottet noterar att frågan för närvarande bereds inom Regeringskansliet. Utskottet befarar dock att beredningen, trots att det finns en bred majoritet för att ta bort kravet på tillstånd för polisen, riskerar att ta för lång tid. Under den tiden begränsas polisens möjlighet till kameraövervakning, och svensk polis får sämre förutsättningar än polis i övriga europeiska länder att skaffa uppgifter för att bekämpa brott. Det är självklart viktigt att regeringsformens krav på beredning iakttas. Som framkommit bestäms kravets faktiska innehåll av det aktuella ämnets natur. Det är utskottets uppfattning att den tid som återstår innan den nya kamerabevakningslagen ska träda i kraft är fullt tillräcklig för att en väl avvägd och ändamålsenlig lagstiftning ska kunna tas fram. Det handlar i första hand om vilka prioriteringar regeringen gör och vilka resurser regeringen väljer att avsätta för beredningen av ärendet.

Riksdagen har i samband med beredningen av regeringens proposition Ny kamerabevakningslag (prop. 2017/18:231) på nytt tillkännagett för regeringen att tillståndsplikten för Polismyndigheten och andra brottsbekämpande myndigheters kamerabevakning ska tas bort genom att myndigheternas kamerabevakning helt undantas från den nya kamerabevakningslagen (bet. 2017/18:JuU36 punkt 3, rskr. 2017/18:391).

Slutligen har riksdagen i samband med beredningen av motioner från allmänna motionstiden 2018/19 tillkännagett att tillståndsplikten för Polismyndighetens kameraövervakning ska tas bort (bet. 2018/19:JuU12 punkt 6, rskr. 2018/19:169).

Regeringens redovisning av tillkännagivandena

I propositionen uppger regeringen att de fyra tillkännagivandena om kamerabevakning som redovisats ovan får anses slutbehandlade genom de lagförslag som lämnas i propositionen.

Motionerna

Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) föreslår i kommittémotion 2019/20:108 yrkande 1 att riksdagen ska avslå regeringens proposition. Ett tillståndsförfarande för kamerabevakning utgör enligt motionärerna en garanti för att enskilda människors integritet beaktas, oavsett vilken myndighet som ansöker om bevakningen. I yrkande 2 begärs en översyn av kamerabevakningslagen ur integritetssynpunkt med utgångspunkten att det som huvudregel ska krävas

tillstånd för kamerabevakning. I yrkande 3 anförs att regeringen bör ge Datainspektionen i uppdrag att förenkla de administrativa rutinerna vid ansökan om tillstånd för kamerabevakning, bl.a. för att förkorta handläggningstiderna.

Adam Marttinen m.fl. (SD) föreslår i kommittémotion 2019/20:553 yrkande 17 att kamerabevakning som bedrivs av Polismyndigheten inte ska omfattas av tillståndsplikt eller anmälningsplikt enligt kamerabevakningslagen.

Konstitutionsutskottets yttrande

Konstitutionsutskottet har yttrat sig över propositionen och följdmotionen. Yttrandet har begränsats till att avse frågor om skyddet för den personliga integriteten. I yttrandet anför konstitutionsutskottet bl.a. följande:

Utskottet vill inledningsvis betona vikten av att värna den enskildes personliga integritet. Lagförslag bör föregås av en noggrann analys av konsekvenserna för den personliga integriteten och en avvägning måste göras mellan integritetsskyddsintresset och det intresse som motiverar lagförslaget. En inskränkning av skyddet för den personliga integriteten får inte gå längre än vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den.

Syftet med regeringens förslag är att förbättra möjligheten att bekämpa och lagföra brott med hjälp av kamerabevakning. Kamerabevakning innebär i sig ett ingrepp i den personliga integriteten. Utskottet noterar att regeringens förslag inte innebär ett utökad utrymme för kamerabevakning av platser dit allmänheten har tillträde utan att innebörden är att tillståndsplikten för de berörda myndigheterna tas bort. Några remissinstanser anser emellertid att förslaget kan leda till omotiverad kamerabevakning eller andra intrång i den enskildes personliga integritet. Även regeringen ger uttryck för att kamerabevakningslagens nuvarande tillståndskrav fyller en funktion som ett skydd för den enskildes personliga integritet och att tillståndskravet har vissa fördelar. Regeringen gör dock bedömningen att det genom förslaget uppnås en väl avvägd balans mellan intresset av kamerabevakning i den brottsbekämpande verksamheten och intresset av integritet.

Utskottet konstaterar att regeringen redogör utförligt dels för sina överväganden när det gäller förslagets konsekvenser för den personliga integriteten, dels för den avvägning som har gjorts mellan integritetsintresset och intresset av att förbättra möjligheten att bekämpa och lagföra brott med hjälp av kamerabevakning. Regeringen redovisar det integritetsskydd som finns i dag och de ytterligare åtgärder som den föreslår för att tillgodose integritetsskyddsintresset. Bland annat framhålls myndigheternas skyldighet att dokumentera den intresseavvägning som måste göras innan bevakningen påbörjas eller ändras och tillsynsmyndighetens möjlighet att ta ut en sanktionsavgift av den myndighet som bryter mot kravet. Regeringen framhåller att varken regeringsformen, Europakonventionen eller EU:s rättighetsstadga kräver att det ska finnas ett tillståndsförfarande när det gäller kamerabevakning av en plats dit allmänheten har tillträde.

Utifrån de utgångspunkter som konstitutionsutskottet har att beakta har utskottet inget att invända mot att propositionen bifalls och att motion 2019/20:108 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkandena 1–3 avslås.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har vid flera tillfällen framhållit att det är angeläget med en kraftsamling för att förebygga brott och öka tryggheten, inte minst i socialt utsatta områden. Polisen måste kunna agera snabbt för att bryta negativa trender i brottsutsatta områden, och till det arbetet krävs verkningfulla verktyg. Som utskottet tidigare har anfört är tillgången till information från kameraövervakning i många fall avgörande för polisens möjlighet att förebygga brott, avbryta pågående brottslighet och utreda begångna brott. Det är därför positivt att regeringen nu har överlämnat ett lagförslag som innebär förbättrade möjligheter för Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Kustbevakningen och Tullverket att bekämpa och lagföra brott med hjälp av kameraövervakning.

Utskottet delar regeringens uppfattning att de allmänna reglerna om behandling av personuppgifter och de regler som föreslås tillsammans ger ett fortsatt starkt skydd för den enskildes personliga integritet i samband med kamerabevakning. Ett effektivt integritetsskydd kan därmed upprätthållas även om tillståndsplikten för kamerabevakning i brottsbekämpningen tas bort. Konstitutionsutskottet, som har yttrat sig över regeringens lagförslag i fråga om skyddet för den personliga integriteten, har inte heller haft något att invända mot att propositionen bifalls. Utskottet anser mot den bakgrunden att den föreslagna lagstiftningen är väl avvägd och att riksdagen bör bifalla regeringens lagförslag och avslå motion 2019/20:108 (V) yrkande 1.

Mot bakgrund av vad som anförts ovan är det inte aktuellt för riksdagen att göra något sådant tillkännagivande om en översyn av kamerabevakningslagen som efterfrågas i motion 2019/20:108 (V) yrkande 2. Utskottet avstyrker därför motionsyrkandet.

Utskottet ser inte heller något skäl för ett sådant tillkännagivande om förenklade rutiner vid ansökan om tillstånd för kamerabevakning som föreslås i motion 2019/20:108 (V) yrkande 3 och avstyrker därför även detta yrkande.

Motionsyrkandet om att kamerabevakning som bedrivs av Polismyndigheten inte ska omfattas av tillståndsplikt får anses vara tillgodosett genom de nu föreslagna ändringarna i kamerabevakningslagen. Utskottet avstyrker därmed motion 2019/20:553 (SD) yrkande 17.

En annan åtgärd som bör vidtas gäller den ändring i 9 § kamerabevakningslagen som föreslås i proposition 2018/19:127 Skyddsobjekt och obemannade farkoster. Försvarsutskottet har i sitt betänkande 2019/20:FöU2 i sak ställt sig bakom den ändring som föreslås i proposition 2018/19:127 men av samordningsskäl överlåtit behandlingen av den författningstekniska regleringen till justitieutskottet i det nu aktuella betänkandet. För att samordna lagförslagen bör riksdagen anta utskottets förslag i bilaga 3. Utskottet tillstyrker således även proposition 2018/19:127 punkt 2.2.

Avslutningsvis noterar utskottet att regeringen anser att riksdagens ovan nämnda tillkännagivanden om de brottsbekämpande myndigheternas möjligheter att använda kamerabevakning är slutbehandlade. Utskottet har inget att invända mot denna bedömning.

Reservationer

1. Avslag på propositionen, punkt 1 (V)

av Linda Westerlund Snecker (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:108 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkande 1.

Ställningstagande

Jag ser med stor oro på den utveckling som skett sedan i början av 2000-talet och som i dag lett till att vi börjar närma oss ett övervakningssamhälle. Frågor om personlig integritet och mänskliga rättigheter får gång på gång stå tillbaka. Varje inskränkning har motiverats utifrån skenbart goda syften som effektivare brottsbekämpning och ett generellt ökat skydd för invånarna. Sammantaget framstår dock helheten av snart två decenniers skärpta lagar när det gäller t.ex. kamerabevakning, hemliga tvångsmedel, signalspaning, utlänningskontroll och åtgärder i syfte att hindra terrorism som illavarslande. Varje inskränkning som godtas tenderar att bana väg för ännu fler och mer ingripande skärpningar. Argument i stil med att den som har rent samvete inte har något att frukta riskerar att bli urvattnade floskler ju fler inskränkningar av den personliga integriteten som accepteras. Konsekvenserna för samhällsklimatet och demokratin på lång sikt är svåra att överblicka.

Enligt min mening måste samtliga redan genomförda, föreslagna och kommande åtgärder som syftar till att bekämpa terrorism och våldsbejakande extremism bedömas som en helhet. Frågan är om dessa åtgärder sammantaget är proportionella i förhållande till syftet och om de är effektiva för att uppnå målet.

Den nya kamerabevakningslagen som trädde i kraft för cirka ett år sedan innebar att det blev väsentligt enklare för polisen och andra myndigheter att få tillstånd till kamerabevakning. Vänsterpartiet var emot den nya lagen eftersom det redan fanns goda möjligheter för polisen, andra myndigheter och privata aktörer att få tillstånd till kameraövervakning. I reservationen hänvisades framför allt till integritetsskäl för enskilda människor. Dessa skäl gör sig gällande även i dag. Jag står fast vid att det bästa sättet att bekämpa brottslighet inte är ökade möjligheter till kameraövervakning. Möjligen kan människors upplevda trygghet öka med kameraövervakning, men samtidigt finns det undersökningar som visar att den faktiska brottsligheten inte minskar med kameraövervakning. Dessutom kan kameraövervakning invägga människor i

en falsk trygghet eftersom det sällan finns någon person som tittar på vad som sker i realtid. En positiv sak med kamerabevakning är dock att bevisning av redan begångna brott lättare kan säkras.

Regeringen föreslår i propositionen att tillståndskravet helt slopas för de brottsbekämpande myndigheterna. Det bärande skälet är enligt regeringen krånglig administration vid tillståndsförfarandet. Jag anser att detta skäl inte är tillräckligt starkt i förhållande till den enskildes rättssäkerhet. Forskning visar dessutom att den brottspreventiva effekt man kan uppnå med kamera-bevakning varierar utifrån en mängd olika faktorer.

I lagtexten finns inte någon definition av vad personlig integritet är. Regeringens förslag innebär att vitt skilda myndigheter ska anamma ett förhållningssätt som kan komma att skilja sig åt, beroende på myndigheternas grundupdrag. Det finns också en risk för att den rådande samhällsdebatten om hårdare bevakning påverkar enskilda myndighetspersoners uppfattning om vad som är personlig integritet och hur den ska skyddas.

Jag anser att kamerabevakning som huvudregel ska kräva tillstånd från Datainspektionen. Ett tillståndsförfarande utgör en garanti för att enskilda människors integritet beaktas, oavsett vilken myndighet som ansöker om bevakningen. Det är dessutom mer rättssäkert att Datainspektionen fattar beslut än att respektive myndighet själv ska avgöra om åtgärden uppfyller dataskyddsreglerna och kamerabevakningslagens krav. Jag anser därför att riksdagen bör avslå regeringens proposition.

2. Översyn av kamerabevakningslagen, punkt 3 (V)

av Linda Westerlund Snecker (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2019/20:108 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkande 2.

Ställningstagande

Den nya kamerabevakningslagen har inneburit stora förändringar när det gäller krav på tillstånd för kamerabevakning både för myndigheter och enskilda. Jag står fast vid att kamerabevakning som huvudregel ska kräva tillstånd från Datainspektionen eftersom ett tillståndsförfarande utgör en garanti för att enskilda människors integritet beaktas. Regeringen bör därför göra en översyn av kamerabevakningslagen ur integritetssynpunkt med utgångspunkten att det som huvudregel ska krävas tillstånd för kamera-bevakning.

3. Förenklade rutiner vid ansökan om tillstånd, punkt 4 (V)

av Linda Westerlund Snecker (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2019/20:108 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkande 3.

Ställningstagande

Enligt min bedömning är det framför allt en krånglig administration och ett utdraget tillståndsförfarande som gör att det uppstår problem för myndigheterna vid kamerabevakning, inte kravet på tillstånd i sig. Jag anser därför att de administrativa rutinerna vid ansökan om och handläggning av tillstånd för kamerabevakning bör förenklas. Datainspektionen skulle t.ex. kunna få i uppdrag att ta fram nya riktlinjer för konsekvensbedömningar och ett nytt formulär för ansökan om tillstånd som är enklare för myndigheterna att fylla i. Syftet med förenklarna bör även vara att förkorta handläggningstiden.

En idé är att sammankoppla ansökan om tillstånd till kamerabevakning med övrig administration som varje personuppgiftsansvarig på respektive myndighet måste göra enligt den nya dataskyddsregleringen. Redan innan kamerabevakningen påbörjas ska nämligen olika överväganden göras, t.ex. vad gäller den rättsliga grunden för och det specifika ändamålet med bevakningen. Myndigheten måste även avgöra hur bevakningen ska ske, t.ex. vilken teknik som ska användas och vilket område som ska omfattas av bevakningen. Om kraven på vad en ansökan om tillstånd ska innehålla kopplas till de krav som redan finns i den nya dataskyddsregleringen skulle hela förfarandet bli effektivare. Regeringen bör därför ge Datainspektionen i uppdrag att förenkla de administrativa rutinerna vid ansökan om tillstånd till kamerabevakning.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Proposition 2018/19:127

Proposition 2018/19:127 Skyddsobjekt och obemannade farkoster:

- 2.2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i kamerabevakningslagen (2018:1200).

Behandlingen avser det lagtekniska antagandet av 9 §.

Proposition 2018/19:147

Proposition 2018/19:147 Kamerabevakning i brottsbekämpningen – ett enklare förfarande:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i kamerabevakningslagen (2018:1200).

Följdmotionen

2019/20:108 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V):

1. Riksdagen avslår regeringens proposition 2018/19:147 Kamerabevakning i brottsbekämpningen – ett enklare förfarande.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör göra en översyn av kamerabevakningslagen ur integritetssynpunkt med utgångspunkten att det som huvudregel ska krävas tillstånd för kamerabevakning och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Datainspektionen i uppdrag att förenkla de administrativa rutinerna vid ansökan om tillstånd för kamerabevakning och tillkännager detta för regeringen.

Motion från allmänna motionstiden 2019/20

2019/20:553 av Adam Marttinen m.fl. (SD):

17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tillståndsfri kamerabevakning och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

I proposition 2018/19:147 framlagt lagförslag

Förslag till lag om ändring i
kamerabevakningslagen (2018:1200)

Härigenom föreskrivs i fråga om kamerabevakningslagen (2018:1200)

dels att 9, 10, 25 och 27 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas fyra nya paragrafer, 14 a–14 d §§, och närmast före 14 a, 14 c och 14 d §§ nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §

Tillstånd till kamerabevakning krävs inte vid

1. bevakning som *Polismyndigheten bedriver vid automatisk hastighetsövervakning,*

1. bevakning som *Kustbevakningen, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen eller Tullverket bedriver,*

2. bevakning som sker för att skydda en byggnad, en annan anläggning eller ett område som enligt 4 § 4, 5 § 1–5 eller 6 § första stycket skyddslagen (2010:305) har förklarats vara skyddsobjekt, om bevakningen endast omfattar skyddsobjektet eller ett område i dess omedelbara närhet,

3. bevakning som Försvarsmakten bedriver från ett fordon, fartyg eller luftfartyg som ett led i en militär insats eller militär övning eller som behövs för att prova utrustning för sådan bevakning,

4. bevakning som Trafikverket bedriver

a) av vägtrafik,

b) av sjötrafik vid en rörlig bro,

c) vid en betalstation eller kontrollpunkt som avses i bilagorna till lagen (2004:629) om trängselskatt och som sker för att samla in uppgifter som behövs för att beslut om trängselskatt ska kunna fattas och för att kontrollera att sådan skatt betalas, eller

d) vid en betalstation på allmän väg som används vid uttag av infrastrukturavgifter enligt lagen (2014:52) om infrastrukturavgifter på väg och som sker för att samla in uppgifter som behövs för att beslut om infrastrukturavgift ska kunna fattas och för att kontrollera att sådan avgift betalas,

5. bevakning i en vägtunnel med övervakningssystem som avses i lagen (2006:418) om säkerhet i vägtunnlar och som bedrivs av någon annan tunnelhållare än Trafikverket,

6. bevakning i en tunnelbanevagn eller av en tunnelbanestation, om bevakningen har till syfte att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet eller utreda eller lagföra brott eller förebygga, förhindra eller upptäcka olyckor eller begränsa verkningarna av inträffade olyckor,

7. bevakning i en lokal där det bedrivs postverksamhet eller av området omedelbart utanför in- och utgångar till en sådan lokal, om bevakningen har till syfte att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet eller utreda eller lagföra brott,

8. bevakning i ett parkeringshus, om bevakningen har till syfte att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet eller utreda eller lagföra brott, och

9. bevakning som sker för säkerheten i trafiken eller arbetsmiljön från ett fordon, en maskin eller liknande för att förbättra sikten för föraren eller användaren.

10 §

Kamerabevakning får ske utan att en ansökan om tillstånd har gjorts

1. under högst tre månader, vid bevakning som bedrivs av Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen, om det av särskild anledning finns risk för allvarlig brottslighet och syftet med bevakningen är att förebygga, förhindra eller upptäcka sådan brottslig verksamhet eller utreda eller lagföra sådana brott,

2. under högst en månad, vid bevakning som bedrivs av Polismyndigheten eller den som är räddningsledare enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, om bevakningen är av vikt för att avvärja en överhängande fara för olycka, begränsa verkningarna av en inträffad olycka eller minska risken för nya olyckor, eller

3. under högst en månad, vid bevakning som bedrivs av den som är räddningsledare enligt lagen om skydd mot olyckor, om bevakningen är av vikt för att efterforska en försvunnen person.

Om en ansökan om tillstånd görs inom den tid som anges i första stycket, får bevakningen bedrivas utan tillstånd till dess att ansökan har prövats.

1. under högst en månad, vid bevakning som bedrivs av den som är räddningsledare enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, om bevakningen är av vikt för att avvärja en överhängande fara för olycka, begränsa verkningarna av en inträffad olycka eller minska risken för nya olyckor, eller

2. under högst en månad, vid bevakning som bedrivs av den som är räddningsledare enligt lagen om skydd mot olyckor, om bevakningen är av vikt för att efterforska en försvunnen person.

Kustbevakningens, Polismyndighetens, Säkerhetspolisens och Tullverkets kamerabevakning

Förutsättningar för kamerabevakning

14 a §

Kustbevakningen, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Tullverket får bedriva kamerabevakning av en plats dit allmänheten har tillträde endast om intresset av sådan bevakning väger tyngre än

den enskildes intresse av att inte bli bevakad.

Vid bedömningen av intresset av kamerabevakning ska 8 § andra stycket tillämpas.

Vid bedömningen av den enskildes intresse av att inte bli bevakad ska 8 § tredje stycket tillämpas.

14 b §

Innan Kustbevakningen, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen eller Tullverket påbörjar kamerabevakning av en plats dit allmänheten har tillträde ska myndigheten bedöma om de förutsättningar som anges i 14 a § är uppfyllda.

En ny bedömning ska göras

1. innan myndigheten ändrar bevakningen på ett betydande sätt som ökar risken för intrång i den enskildes personliga integritet, och
2. om förhållandena på den plats som bevakas ändras på ett betydande sätt som minskar intresset av bevakningen eller ökar risken för intrång i den enskildes personliga integritet.

Den bedömning som har gjorts enligt första eller andra stycket ska dokumenteras.

Undantag för viss kamerabevakning

14 c §

Bestämmelserna i 14 a och 14 b §§ gäller inte vid

1. kamerabevakning som Polismyndigheten bedriver vid automatisk hastighetsövervakning, och
2. kamerabevakning som Kustbevakningen, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen eller Tullverket bedriver i fall som avses i 9 § 2 och 6–9.

Tillfälliga undantag för viss kamerabevakning

14 d §

Bestämmelserna i 14 a och 14 b §§ gäller inte vid

1. kamerabevakning som Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen bedriver under högst tre månader, om det av särskild anledning finns risk för allvarlig brottslighet och syftet med bevakningen är att förebygga, förhindra eller upptäcka sådan brottslig verksamhet eller utreda eller lagföra sådana brott,

2. kamerabevakning som Polismyndigheten eller den som är räddningsledare enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor bedriver under högst en månad, om bevakningen är av vikt för att avvärja en överhängande fara för olycka, begränsa verkningarna av en inträffad olycka eller minska risken för nya olyckor, och

3. kamerabevakning som den som är räddningsledare enligt lagen om skydd mot olyckor bedriver under högst en månad, om bevakningen är av vikt för att efterforska en försvunnen person.

25 §

Tillsynsmyndigheten får ta ut en sanktionsavgift av den som bedriver kamerabevakning och

1. bryter mot tillståndskravet i 7 §,

2. inte följer villkor i ett beslut om tillstånd som har meddelats med stöd av 13 eller 14 §§,

3. bryter mot upplysningskravet i 15 §, eller

4. inte följer villkor i ett beslut om undantag som har meddelats med stöd av 20 §.

2. inte följer villkor i ett beslut om tillstånd som har meddelats med stöd av 13 eller 14 §,

3. bryter mot kraven på dokumenterad bedömning i 14 b §,

4. bryter mot upplysningskravet i 15 §, eller

5. inte följer villkor i ett beslut om undantag som har meddelats med stöd av 20 §.

27 §

Vid sådana överträdelser som avses i 25 § 1 och 2 ska avgiftens storlek bestämmas med tillämpning av artikel 83.4 i EU:s dataskyddsförordning, i den ursprungliga lydelsen, eller, i fråga om myndigheter, med tillämpning av den lägre avgiftsnivån i 6 kap. 2 § andra stycket lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning. Vid kamerabevakning som omfattas av brottsdatalagen ska avgiftens storlek i stället bestämmas med tillämpning av 6 kap. 3 § första stycket den lagen.

Vid sådana överträdelser som avses i 25 § 3 och 4 ska avgiftens storlek bestämmas med tillämpning av artikel 83.5 i EU:s dataskyddsförordning, i den ursprungliga lydelsen, eller, i fråga om myndigheter, med tillämpning av den högre avgiftsnivån i 6 kap. 2 § andra stycket lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning. Vid kamerabevakning som omfattas av brottsdatalagen ska avgiftens storlek i stället bestämmas med tillämpning av 6 kap. 3 § andra stycket den lagen.

Vid sådana överträdelser som avses i 25 § 1–3 ska avgiftens storlek bestämmas med tillämpning av artikel 83.4 i EU:s dataskyddsförordning, i den ursprungliga lydelsen, eller, i fråga om myndigheter, med tillämpning av den lägre avgiftsnivån i 6 kap. 2 § andra stycket lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning. Vid kamerabevakning som omfattas av brottsdatalagen (2018:1177) ska avgiftens storlek i stället bestämmas med tillämpning av 6 kap. 3 § första stycket den lagen.

Vid sådana överträdelser som avses i 25 § 4 och 5 ska avgiftens storlek bestämmas med tillämpning av artikel 83.5 i EU:s dataskyddsförordning, i den ursprungliga lydelsen, eller, i fråga om myndigheter, med tillämpning av den högre avgiftsnivån i 6 kap. 2 § andra stycket lagen med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning. Vid kamerabevakning som omfattas av brottsdatalagen ska avgiftens storlek i stället bestämmas med tillämpning av 6 kap. 3 § andra stycket den lagen.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2020.
2. Tillstånd till kameraövervakning eller kamerabevakning som har beviljats Kustbevakningen, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen eller Tullverket enligt kameraövervakningslagen (2013:460) eller kamerabevakningslagen (2018:1200) upphör att gälla vid utgången av december 2019.
3. Tillsynsmyndigheten får fortfarande ta ut en sanktionsavgift enligt 25 § 1 eller 2 av Kustbevakningen, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Tullverket om myndigheterna före ikraftträdandet har bedrivit kamerabevakning och brutit mot tillståndskravet i 7 § eller inte följt villkor i ett beslut om tillstånd som har meddelats med stöd av 13 eller 14 §.

I proposition 2018/19:127 framlagt lagförslag

2 Förslag till lag om ändring i kamerabevakningslagen (2018:1200)

Härigenom föreskrivs att 9 och 16 §§ kamerabevakningslagen (2018:1200) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

9 §

Tillstånd till kamerabevakning krävs inte vid

1. bevakning som Polismyndigheten bedriver vid automatisk hastighetsövervakning,

2. bevakning som sker för att skydda en byggnad, en annan anläggning eller ett område som enligt 4 § 4, 5 § 1–5 eller 6 § första stycket skyddslagen (2010:305) har förklarats vara skyddsobjekt, om bevakningen endast omfattar skyddsobjektet eller ett område i dess omedelbara närhet,

2. bevakning som sker för att skydda en byggnad, en annan anläggning eller ett område som enligt 4 § 5, 6, 5 § 1–5 eller 6 § första stycket skyddslagen (2010:305) har förklarats vara skyddsobjekt, om bevakningen endast omfattar skyddsobjektet eller ett område i dess omedelbara närhet,

3. bevakning som Försvarmakten bedriver från ett fordon, fartyg eller luftfartyg som ett led i en militär insats eller militär övning eller som behövs för att prova utrustning för sådan bevakning,

4. bevakning som Trafikverket bedriver

a) av vägtrafik,

b) av sjötrafik vid en rörlig bro,

c) vid en betalstation eller kontrollpunkt som avses i bilagorna till lagen (2004:629) om trängselskatt och som sker för att samla in uppgifter som behövs för att beslut om trängselskatt ska kunna fattas och för att kontrollera att sådan skatt betalas, eller

d) vid en betalstation på allmän väg som används vid uttag av infrastrukturavgifter enligt lagen (2014:52) om infrastrukturavgifter på väg och som sker för att samla in uppgifter som behövs för att beslut om infrastrukturavgift ska kunna fattas och för att kontrollera att sådan avgift betalas,

5. bevakning i en vägtunnel med övervakningssystem som avses i lagen (2006:418) om säkerhet i vägtunnlar och som bedrivs av någon annan tunnelhållare än Trafikverket,

6. bevakning i en tunnelbanevagn eller av en tunnelbanestation, om bevakningen har till syfte att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet eller utreda eller lagföra brott eller förebygga, förhindra eller upptäcka olyckor eller begränsa verkningarna av inträffade olyckor,

7. bevakning i en lokal där det bedrivs postverksamhet eller av området omedelbart utanför in- och utgångar till en sådan lokal, om bevakningen har till syfte att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet eller utreda eller lagföra brott,

8. bevakning i ett parkeringshus, om bevakningen har till syfte att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet eller utreda eller lagföra brott, och

9. bevakning som sker för säkerheten i trafiken eller arbetsmiljön från det fordon, en maskin eller liknande för att förbättra sikten för föraren eller användaren.

16 §

Uppllysning om kamerabevakning och information om den personuppgiftsbehandling som kamerabevakningen innebär behöver inte lämnas vid

1. bevakning som Polismyndigheten bedriver vid automatisk hastighetsövervakning,

2. bevakning som bedrivs i brådskande fall från ett luftfartyg av Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen, om det av särskild anledning finns risk för allvarlig brottslighet och syftet med bevakningen är att förebygga, förhindra eller upptäcka sådan brottslig verksamhet eller utreda eller lagföra sådana brott,

3. bevakning som sker för att skydda en byggnad, en annan anläggning eller ett område som enligt 4 § 4, 5 § 1–5 eller 6 § första stycket skyddslagen (2010:305) har förklarats vara skyddsobjekt, om bevakningen endast omfattar skyddsobjektet eller ett område i dess omedelbara närhet,

3. bevakning som sker för att skydda en byggnad, en annan anläggning eller ett område som enligt 4 § 5, 6, 5 § 1–5 eller 6 § första stycket skyddslagen (2010:305) har förklarats vara skyddsobjekt, om bevakningen endast omfattar skyddsobjektet eller ett område i dess omedelbara närhet,

4. bevakning som Försvarmakten bedriver från ett fordon, fartyg eller luftfartyg som ett led i en militär insats eller militär övning eller som behövs för att prova utrustning för sådan bevakning,

5. bevakning som bedrivs i brådskade fall från ett luftfartyg av Polismyndigheten eller den som är räddningsledare enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor, om bevakningen är av vikt för att avvärja en överhängande fara för olycka, begränsa verkningarna av en inträffad olycka eller minska risken för nya olyckor, och

6. bevakning som bedrivs av den som är räddningsledare enligt lagen om skydd mot olyckor, om bevakningen är av vikt för att efterforska en försvunnen person.

Undantagen i första stycket gäller inte om ljud ska avlyssnas eller tas upp vid kamerabevakningen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2020.

BILAGA 3

Utskottets lagförslag

Ändring i regeringens förslag till lag om ändring i kamerabevakningslagen (2018:1200)

Härigenom föreskrivs att 9 § kamerabevakningslagen (2018:1200) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Utskottets förslag

9 §

Tillstånd till kamerabevakning krävs inte vid

1. bevakning som *Polismyndigheten bedriver vid automatisk hastighetsövervakning,*

2. bevakning som sker för att skydda en byggnad, en annan anläggning eller ett område som enligt 4 § 4, 5 § 1–5 eller 6 § första stycket skyddslagen (2010:305) har förklarats vara skyddsobjekt, om bevakningen endast omfattar skyddsobjektet eller ett område i dess omedelbara närhet,

3. bevakning som Försvarsmakten bedriver från ett fordon, fartyg eller luftfartyg som ett led i en militär insats eller militär övning eller som behövs för att prova utrustning för sådan bevakning,

4. bevakning som Trafikverket bedriver

a) av vägtrafik,

b) av sjötrafik vid en rörlig bro,

c) vid en betalstation eller kontrollpunkt som avses i bilagorna till lagen (2004:629) om trängselskatt och som sker för att samla in uppgifter som behövs för att beslut om trängselskatt ska kunna fattas och för att kontrollera att sådan skatt betalas, eller

d) vid en betalstation på allmän väg som används vid uttag av infrastrukturavgifter enligt lagen (2014:52) om infrastrukturavgifter på väg och som sker för att samla in uppgifter som behövs för att beslut om infrastrukturavgift ska kunna fattas och för att kontrollera att sådan avgift betalas,

5. bevakning i en vägtunnel med övervakningssystem som avses i lagen (2006:418) om säkerhet i vägtunnlar och som bedrivs av någon annan tunnelhållare än Trafikverket,

6. bevakning i en tunnelbanevagn eller av en tunnelbanestation, om bevakningen har till syfte att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig

1. bevakning som *Kustbevakningen, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen eller Tullverket bedriver,*

2. bevakning som sker för att skydda en byggnad, en annan anläggning eller ett område som enligt 4 § 5, 6, 5 § 1–5 eller 6 § första stycket skyddslagen (2010:305) har förklarats vara skyddsobjekt, om bevakningen endast omfattar skyddsobjektet eller ett område i dess omedelbara närhet,

verksamhet eller utreda eller lagföra brott eller förebygga, förhindra eller upptäcka olyckor eller begränsa verkningarna av inträffade olyckor,

7. bevakning i en lokal där det bedrivs postverksamhet eller av området omedelbart utanför in- och utgångar till en sådan lokal, om bevakningen har till syfte att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet eller utreda eller lagföra brott,

8. bevakning i ett parkeringshus, om bevakningen har till syfte att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet eller utreda eller lagföra brott, och

9. bevakning som sker för säkerheten i trafiken eller arbetsmiljön från ett fordon, en maskin eller liknande för att förbättra sikten för föraren eller användaren.

BILAGA 4

Konstitutionsutskottets yttrande 2019/20:KU3y

Kamerabevakning i brottsbekämpningen – ett enklare förfarande

Till justitieutskottet

Justitieutskottet beslutade den 10 oktober 2019 att ge konstitutionsutskottet tillfälle att yttra sig över regeringens proposition 2018/19:147 Kamera-
bevakning i brottsbekämpningen – ett enklare förfarande och en följdmotion,
i de delar som berör konstitutionsutskottets beredningsområde.

Konstitutionsutskottet begränsar sitt yttrande till att avse frågor om skyddet
för den personliga integriteten.

Utifrån de utgångspunkter som konstitutionsutskottet har att beakta har
utskottet inget att invända mot att propositionen bifalls och att motion
2019/20:108 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkandena 1–3 avslås.

Utskottets överväganden

Propositionen

I propositionen föreslås att kamerabevakningslagen (2018:1200), som trädde i kraft den 1 augusti 2018, ska ändras så att Kustbevakningen, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och Tullverket får bedriva kamerabevakning utan tillstånd av Datainspektionen. Syftet är att förbättra möjligheten att bekämpa och lagföra brott med hjälp av kamerabevakning.

När en bevakningskamera fångar en person på bild, på ett sätt som gör att personen kan identifieras, är det fråga om personuppgiftsbehandling.

För att upprätthålla ett starkt integritetsskydd föreslår regeringen att myndigheterna även i fortsättningen ska få bedriva kamerabevakning bara om intresset av bevakningen väger tyngre än den enskildes intresse av att inte bli bevakad. Denna intresseavvägning, som enligt nu gällande bestämmelser görs av tillsynsmyndigheten vid tillståndsprövningen, ska enligt förslagen göras av myndigheterna själva och dokumenteras. Datainspektionens tillsyn ska omfatta även de nya regler om intresseavvägning som regeringen föreslår. Vidare föreslås att Datainspektionen ska kunna ta ut en sanktionsavgift av den myndighet som inte gör en dokumenterad intresseavvägning.

Regeringen håller med vissa remissinstanser om att tillståndskravet har vissa fördelar även när det gäller kamerabevakning som bedrivs i brottsbekämpande syfte, men bedömer sammantaget att integritetsskyddet kan upprätthållas även utan en tillståndsplikt. Regeringen anför bl.a. att det i dag finns detaljerade bestämmelser om personuppgiftsbehandling som inte fanns förut och som syftar till att skydda den enskildes personliga integritet samt att regelverket i sig ger ett långtgående integritetsskydd vid kamerabevakning. Vidare bedömer regeringen att integritetsskyddet inte kommer att försvagas på något mer påtagligt sätt om tillståndsplikten tas bort för de berörda myndigheterna.

Regeringen framhåller också att de materiella kraven för att få bevaka platser dit allmänheten har tillträde inte förändras genom förslagen.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2020.

Lagrådet har granskat lagförslagen och lämnade i huvudsak språkliga och redaktionella synpunkter. Regeringen har delvis följt Lagrådets förslag och har gjort vissa språkliga och redaktionella ändringar i förhållande till lagrådsremissens lagförslag.

Följdmotionen

I kommittémotion 2019/20:108 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkar motionärerna att riksdagen ska avslå propositionen i dess helhet. Vidare yrkas ett tillkännagivande om att regeringen bör göra en översyn av

kamerabevakningslagen ur integritetssynpunkt med utgångspunkten att det som huvudregel ska krävas tillstånd för kamerabevakning. Motionärerna yrkar även ett tillkännagivande om att regeringen bör ge Datainspektionen i uppdrag att förenkla de administrativa rutinerna vid ansökan om tillstånd för kamerabevakning.

Motionärerna anför sammantaget att utvecklingen sedan början av 2000-talet har inneburit att frågor om personlig integritet och mänskliga rättigheter har fått stå tillbaka när lagstiftningsåtgärder har vidtagits med motivering om effektivare brottsbekämpning och ett generellt ökat skydd för invånarna.

Det görs gällande att det bästa sättet att bekämpa brottslighet inte är ökade möjligheter till kameraövervakning och att kamerabevakning endast bör vara ett komplement till andra brottsförebyggande åtgärder, varvid huvudregeln ska vara ett tillståndskrav.

Motionärerna noterar att regeringen instämmer med vissa remissinstanser att tillståndsplikten har vissa fördelar, men att regeringen trots detta föreslår att tillståndskravet slopas för de brottsbekämpande myndigheterna. Det anges att det bärande skälet enligt regeringen är ”krånglig administration vid tillståndsförfarandet”. Motionärerna anser att i förhållande till enskildas rättssäkerhetsintresse är detta inte ett tillräckligt starkt skäl för att avskaffa tillståndskravet. I stället bör de administrativa rutinerna vid ansökan och handläggning om tillstånd för kamerabevakning förenklas.

Motionärerna menar också att ett tillståndsförfarande utgör en garanti för att enskilda människors integritet beaktas och att det är mer rättssäkert att Datainspektionen fattar beslut än att respektive myndighet själv ska avgöra om åtgärden uppfyller dataskyddsreglerna och kamerabevakningslagens krav eller inte.

Gällande ordning

Regeringsformen, Europakonventionen och rättighetsstadgan

Det allmänna ska enligt 1 kap. 2 § fjärde stycket regeringsformen (RF) verka för att demokratins idéer blir vägledande inom samhällets alla områden och värna den enskildes privatliv och familjeliv. Var och en är skyddad gentemot det allmänna mot betydande intrång i den personliga integriteten, om det sker utan samtycke och innebär övervakning eller kartläggning av den enskildes personliga förhållanden (2 kap. 6 § andra stycket RF).

Begränsningar i detta skydd får göras endast för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle. Begränsningarna får aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett dem och heller inte sträcka sig så långt att de utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen. (2 kap. 20 och 21 §§ RF)

Enligt artikel 8 i europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen) har var och en rätt till respekt för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin

korrespondens. En inskränkning i dessa rättigheter får bara göras med stöd av lag och om det är nödvändigt med hänsyn till ändamål som är angivna i artikeln. Sverige har tillträtt Europakonventionen, och den gäller sedan 1995 också som lag i Sverige. Enligt 2 kap. 19 § RF får en lag eller annan föreskrift inte meddelas i strid med Sveriges åtaganden på grund av Europakonventionen.

I Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (2010/C 83/02) bekräftas de rättigheter som har sin grund i medlemsstaternas gemensamma författningstraditioner och internationella förpliktelser, Europakonventionen, unionens och Europarådets sociala stadgor samt rättspraxis vid Europeiska unionens domstol och Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna. Artikel 8 i stadgan reglerar skydd av personuppgifter. Enligt artikeln har var och en rätt till skydd av de personuppgifter som rör honom eller henne. Sådana uppgifter ska behandlas lagenligt för bestämda ändamål och på grundval av den berörda personens samtycke eller någon annan legitim och lagenlig grund. Var och en har rätt att få tillgång till insamlade uppgifter som rör honom eller henne och att få dem rättade. En oberoende myndighet ska kontrollera att reglerna efterlevs.

Dataskyddsreformen

I april 2016 antogs den nya allmänna dataskyddsförordningen¹, som gäller för behandling av personuppgifter generellt inom EU, och ett nytt direktiv om skydd för personuppgifter på det brottsbekämpande området².

Dataskyddsförordningen ersatte den 25 maj 2018 dataskyddsdirektivet³ och utgör sedan dess den generella regleringen av personuppgifts-behandling inom EU. Trots att dataskyddsförordningen är direkt tillämplig, innehåller den många bestämmelser som förutsätter eller ger utrymme för kompletterande nationella bestämmelser av olika slag. Förordningen har därmed i vissa delar en direktivliknande karaktär.

Som ett led i dataskyddsreformen föreslog regeringen i proposition 2017/18:105 Ny dataskyddslag att personuppgiftslagen (1998:204), förkortad PUL, skulle upphävas och att en ny lag med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning skulle införas. Riksdagen antog regeringens lagförslag, och lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning, ofta benämnd GDPR).

² Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/680 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behöriga myndigheters behandling av personuppgifter för att förebygga, förhindra, utreda, avslöja eller lagföra brott eller verkställa straffrättsliga påföljder, och det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av rådets rambeslut 2008/977/RIF.

³ Europaparlamentets och rådets direktiv 95/46/EG av den 24 oktober 1995 om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter.

dataskyddsförordning (dataskyddslagen) trädde i kraft den 25 maj 2018 (bet. 2017/18:KU23, rskr. 2017/18:224).

Dataskyddslagen är subsidiär i förhållande till annan lag eller förordning och möjliggör därmed avvikande bestämmelser i bl.a. sektorsspecifika författningar, s.k. registerförfattningar. I dataskyddslagen förtydligas bl.a. under vilka förutsättningar vissa personuppgifter får behandlas med stöd av dataskyddsförordningen.

EU:s nya dataskyddsdirektiv har genomförts i huvudsak genom brottsdatalagen (2018:1177).⁴ Lagen är en ramlag som är generellt tillämplig inom det område som direktivet reglerar, i huvudsak behandling av personuppgifter för att förebygga, förhindra, utreda, avslöja eller lagföra brott eller verkställa straffrättsliga påföljder. Lagen är subsidiär i förhållande till andra lagar och förordningar, vilket möjliggör avvikande bestämmelser i registerförfattningar.

Det har införts nya lagar om personuppgiftsbehandling på brottsdatalagens område för bl.a. polisen, Tullverket och Kustbevakningen (prop. 2017/18:269, bet. 2018/19:JuU3, rskr. 2018/19:10). De nya lagarna gäller utöver brottsdatalagen och innehåller bestämmelser som innebär preciseringar, undantag eller avvikelser från den lagen.

Grundläggande bestämmelser om krav på behandlingen av personuppgifter finns således – i tillämpliga delar – i dataskyddsförordningen, dataskyddslagen, brottsdatalagen och registerförfattningar. Av regelverket följer bl.a. att för personuppgiftsbehandlingen krävs en rättslig grund. Vidare tillerkänns den registrerade rättigheter och den personuppgiftsansvarige skyldigheter när personuppgifterna behandlas, exempelvis i fråga om behandling för nya ändamål, rättelse, uppdatering och radering, längsta tid som personuppgifter får behandlas, tekniska och organisatoriska skyddsåtgärder, begränsning av tillgången till personuppgifter, säkerheten för de personuppgifter som behandlas etc.

Kamerabevakningslagen

Kamerabevakningslagen kompletterar de allmänna reglerna om behandling av personuppgifter vid kamerabevakning. När en fråga inte är reglerad i lagen gäller alltså de allmänna bestämmelserna i dataskyddsförordningen eller brottsdatalagen med anknytande föreskrifter i andra författningar.

I tidigare lagstiftning på kamerabevakningsområdet krävdes tillstånd för kamerabevakning i större utsträckning än vad som är fallet i dag. Omfattningen av tillståndskravet har sålunda begränsats genom bestämmelserna i kamerabevakningslagen, eftersom ett generellt krav på tillstånd inte har bedömts vara förenligt med dataskyddsförordningen (prop. 2017/18:231 s. 50 f.). Kravet på tillstånd gäller därför numera bara i

⁴ Prop. 2017/18:232, bet. 2017/18:JuU37, rskr. 2017/18:392.

förhållande till myndigheter och andra än myndigheter, t.ex. företag, som utför uppgifter av allmänt intresse.

Enligt 7 § krävs tillstånd bl.a. om kamerabevakningen ska bedrivas av en myndighet och avser en plats dit allmänheten har tillträde. Tillstånd ska ges om intresset av kamerabevakning väger tyngre än den enskildes intresse av att inte bli bevakad (8 §). Undantag från tillståndskravet regleras i 9 och 10 §§.

En ansökan om tillstånd till kamerabevakning ska göras skriftligen hos tillsynsmyndigheten (11 §). Datainspektionen är tillsynsmyndighet och prövar alla ansökningar om tillstånd enligt kamerabevakningslagen.

Upplysning om kamerabevakning ska lämnas genom tydlig skyltning eller på något annat verksamt sätt. Om ljud kan avlyssnas eller tas upp vid bevakningen ska en särskild upplysning lämnas om detta. Bestämmelser om rätten till information om den personuppgiftsbehandling som kamerabevakningen innebär finns i EU:s dataskyddsförordning och andra föreskrifter som anges i 6 §. (15 §)

Undantagen från lagens tillämpningsområde anges i 5 §. Där framgår bl.a. att lagen inte gäller vid sådan hemlig kameraövervakning som är reglerad i rättegångsbalken eller lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott. Lagen gäller alltså bara för sådan kamerabevakning som bedrivs öppet utan att döljas för de som bevakas.

Offentlighets- och sekretesslagen

Enligt 32 kap. 3 § första stycket offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) gäller sekretess för sådan uppgift om en enskilds personliga förhållanden som har inhämtats genom kamerabevakning som avses i kamerabevakningslagen, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men. Bestämmelsen har ett omvänt skaderekvisit, vilket innebär att det råder en presumtion för att uppgifterna omfattas av sekretess. Den är tillämplig hos alla myndigheter som inhämtar uppgifter med bevakningskameror. Den gäller också hos Datainspektionen i dess tillsynsverksamhet, exempelvis vid granskning av upptaget bildmaterial.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis betona vikten av att värna den enskildes personliga integritet. Lagförslag bör föregås av en noggrann analys av konsekvenserna för den personliga integriteten och en avvägning måste göras mellan integritetsskyddsintresset och det intresse som motiverar lagförslaget. En inskränkning av skyddet för den personliga integriteten får inte gå längre än vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den.

Syftet med regeringens förslag är att förbättra möjligheten att bekämpa och lagföra brott med hjälp av kamerabevakning. Kamerabevakning innebär i sig ett ingrepp i den personliga integriteten. Utskottet noterar att regeringens förslag inte innebär ett utökat utrymme för kamerabevakning av platser dit

allmänheten har tillträde utan att innebörden är att tillståndsplikten för de berörda myndigheterna tas bort. Några remissinstanser anser emellertid att förslaget kan leda till omotiverad kamerabevakning eller andra intrång i den enskildes personliga integritet. Även regeringen ger uttryck för att kamerabevakningslagens nuvarande tillståndskrav fyller en funktion som ett skydd för den enskildes personliga integritet och att tillståndskravet har vissa fördelar. Regeringen gör dock bedömningen att det genom förslaget uppnås en väl avvägd balans mellan intresset av kamerabevakning i den brottsbekämpande verksamheten och intresset av integritet.

Utskottet konstaterar att regeringen redogör utförligt dels för sina överväganden när det gäller förslagets konsekvenser för den personliga integriteten, dels för den avvägning som har gjorts mellan integritetsintresset och intresset av att förbättra möjligheten att bekämpa och lagföra brott med hjälp av kamerabevakning. Regeringen redovisar det integritetsskydd som finns i dag och de ytterligare åtgärder som den föreslår för att tillgodose integritetsskyddsintresset. Bland annat framhålls myndigheternas skyldighet att dokumentera den intresseavvägning som måste göras innan bevakningen påbörjas eller ändras och tillsynsmyndighetens möjlighet att ta ut en sanktionsavgift av den myndighet som bryter mot kravet. Regeringen framhåller att varken regeringsformen, Europakonventionen eller EU:s rättighetsstadga kräver att det ska finnas ett tillståndsförfarande när det gäller kamerabevakning av en plats dit allmänheten har tillträde.

Utifrån de utgångspunkter som konstitutionsutskottet har att beakta har utskottet inget att invända mot att propositionen bifalls och att motion 2019/20:108 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkandena 1–3 avslås.

Stockholm den 22 oktober 2019

På konstitutionsutskottets vägnar

Karin Enström

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Karin Enström (M), Hans Ekström (S), Ida Karkiainen (S), Marta Obminska (M), Matheus Enholm (SD), Per-Arne Håkansson (S), Linda Ylivainio (C), Mia Sydow Mölleby (V), Ida Drougge (M), Fredrik Lindahl (SD), Laila Naraghi (S), Tuve Skånberg (KD), Daniel Andersson (S), Bengt Eliasson (L), Jonas Eriksson (MP), Erik Ottoson (M) och Per Söderlund (SD).

Avvikande mening

Kamerabevakning i brottsbekämpningen - ett enklare förfarande (V)

Mia Sydow Mölleby (V) anför:

Sedan början av 2000-talet har utvecklingen inneburit att frågor om personlig integritet och mänskliga rättigheter har fått stå tillbaka när lagstiftningsåtgärder har vidtagits med motivering om effektivare brottsbekämpning och ett generellt ökat skydd för invånarna. Vänsterpartiet har konsekvent motsatt sig denna utveckling.

Regeringen föreslår nu att kamerabevakningslagen ska ändras så att tillståndsplikten för vissa brottsbekämpande myndigheter tas bort. Det bärande skälet för regeringens förslag att helt slopa tillståndskravet för de brottsbekämpande myndigheterna är krånglig administration vid tillståndsförfarandet. I förhållande till enskildas rättssäkerhetsintresse är detta enligt min uppfattning inte ett tillräckligt starkt skäl för att avskaffa tillståndskravet.

Kamerabevakning ska som huvudregel kräva tillstånd från Datainspektionen. Ett tillståndsförfarande utgör en garanti för att enskilda människors integritet beaktas, oavsett vilken myndighet som ansöker om bevakningen. Dessutom är det mer rättssäkert att Datainspektionen fattar beslut än att respektive myndighet själv ska avgöra om åtgärden uppfyller dataskyddsreglerna och kamerabevakningslagens krav eller inte. Ett alternativ till att avskaffa tillståndskravet vore att ge Datainspektionen i uppdrag att förenkla de administrativa rutinerna vid ansökan om och handläggning av tillstånd för kamerabevakning.

Enligt min mening är regeringens förslag ytterligare ett steg i en samhällsutveckling där enskildas personliga integritet får stå tillbaka till förmån för en påstått effektivare brottsbekämpning. Jag står fast vid att det bästa sättet att bekämpa brottslighet inte är ökade möjligheter till kameraövervakning. Kamerabevakningslagen som trädde i kraft för cirka ett år sedan innebar att det blev väsentligt enklare för polis och andra myndigheter att få tillstånd till kamerabevakning. Vänsterpartiet var emot den nya lagen eftersom det redan enligt tidigare gällande reglering fanns goda möjligheter för polis, myndigheter och privata aktörer att få tillstånd till kameraövervakning av platser dit allmänheten har tillträde. Vänsterpartiet hänvisade framför allt till integritetsskäl för enskilda människor. Dessa skäl gör sig gällande även i dag. Kamerabevakningslagen bör därför ses över och ändras.

Från de utgångspunkter som konstitutionsutskottet har att beakta anser jag att justitieutskottet bör föreslå för riksdagen att propositionen avslås och att

motion 2019/20:108 av Linda Westerlund Snecker m.fl. (V) yrkandena 1–3
bifalls.